

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

GEÇİT / AŞUU (1966) *Tügölbay Sıdıkbekov (1912–1997)*

Kaynaklar:

Sydykbekov, T. (1966). *Kadınlar (Zaiyptar)*: Üçleme (1–2. Kitap). Frunze: Kırgızistan Yayınevi.

Sydykbekov, T. (1965). *Geçit (Pereval)* (Çev. K. Kuliev ve O. Orozbaev). Moskova: İzvestiya Yayınevi. RuLit Kütüphanesinden erişildi.

Alemi Haber. (t.y.). *Kırgız emek kahramanı Zuurakan Kaynazarova* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=GmUOGv4UqnY>

Sivokha, A. (t.y.). *Toprağın Kızı (Doch' zemli)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CodqTuCvi5M>

GENEL BİLGİ

Yazar

Tügölbay Sıdıkbekov (1912–1997), günümüzde Kırgızistan'ın Issık-Göl bölgesinde yer alan Keng-Suu köyünde dünyaya gelmiş Kırgız bir yazardır. Kesin doğum tarihi bilinmediğinden, daha sonra kızı tarafından rastgele bir tarihin seçildiği bir aile geleneği aracılığıyla 14 Mayıs'ı doğum günü olarak kabul etmiştir.

1928-1931 yılları arasında Frunze'deki (günümüzdeki adıyla Bişkek) Tarım Teknik Okulu'nda, daha sonra ise Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta bulunan Orta Asya Veteriner Enstitüsü'nde eğitim almıştır. Leninci Gençlik (Leninçil Caş) gazetesinde çalışmış (1931–1936), Kırgızistan Yazarlar Birliği'nde danışmanlık görevinde bulunmuş (1937–1947) ve Kırgız Devlet Yayınevi'nde (Kırgızmambas) editörlük yapmıştır (1949–1951).

Sovyet döneminde "milliyetçi yazar" olarak damgalanmış olsa da, daha önce almış olduğu Stalin Ödülü, kendisine yönelik siyasi baskıların sınırlı kalmasını sağlamıştır. Kırgız tarihinin nesnel bir şekilde incelenmesini desteklemiş, Kırgız dilinin gelişimine katkıda bulunmuş ve resmî aksaklıkları açıkça eleştirmiştir. Bu duruşu, bazı araştırmacıların onu "Sovyet dönemi Kırgız muhalifi" olarak nitelendirmesine yol açmıştır.

Yaklaşık yetmiş yıl boyunca Kırgız edebiyatının en önemli figürlerinden biri olmaya devam eden Sıdıkbekov, 19 Temmuz 1997'de Bişkek'te hayatını kaybetmiştir.

Edebî Kariyeri

Tügölbay Sıdıkbekov edebiyat hayatına şair olarak başlamıştır. İlk şiirlerinden biri olan *Bunlar Kim? (Bular Kimder?)*, 1 Mayıs 1930 tarihinde *Leninci Gençlik (Leninçil Caş)* gazetesinde yayımlanmıştır. Kısa bir süre sonra kaleme aldığı *Yaşlı Komuzcu (Çal Komuzçu)* adlı şiiri ise *Hücum (Çabuul)* dergisinde yer almıştır. İlk şiir kitabı *Mücadele (Küröş)* 1933 yılında yayımlanmış, bunu *Kahramanlar (Baatırlar)*, 1936) ve *Şair-Bülbül (Akın-Bülbül)*, 1938) izlemiştir. Aynı dönemde yazar, nesir alanında da eserler vermeye başlamıştır.

Kendi kuşağındaki birçok yazar gibi Sıdıkbekov'un ilk dönem eserleri de Kırgız toplumunda yeni sosyalist düzenin kurulmasıyla ortaya çıkan toplumsal değişimleri, emek hayatını ve dönüşen sosyal ilişkileri konu edinmiştir.

1937-1938 yıllarında iki cilt hâlinde yayımlanan *Keng-Suu* (*Keng-Suu*), Kırgız edebiyatının ilk romanlarından biri kabul edilmektedir. Yazar, 1950'li yıllarda bu eseri yeniden gözden geçirmiş ve romanı 1955 ile 1958 yıllarında *Dağlar Arasında* (*Too Arasında*) adıyla tekrar yayımlamıştır. Bu dönemde ayrıca *Şair-Bülbül* (*Akın-Bülbül*, 1938), *Ala-Too'dan Yedi Kişi* (*Ala-Toodon Cetöö*, 1939), *Gece Bekçisinden Haber* (*Tün Carçısınan Kabar*, 1939) ve manzum masal türündeki *Açgözlü Baba* (*Aç Köz Ata*, 1940) adlı eserlerini kaleme almıştır. *Savaş Günlerinde* (*Soguş Kündöründö*, 1943) adlı öykü derlemesinde, İkinci Dünya Savaşı yıllarında toplumda öne çıkan dayanışma ve vatanseverlik temalarını işlemiştir. Yazarın 1938-1940 yılları arasında kaleme aldığı ve 1946 yılında yayımlanan *Temir* (*Temir*) adlı romanı ise Güney Kırgızistan'da Sovyet iktidarının kuruluş sürecini konu almaktadır.

Sıdıkbekov'un edebî kariyerindeki önemli dönüm noktalarından biri *Bizim Zamanımızın İnsanları* (*Bizdin Zamandın Kişileri*, 1948) adlı romanıdır. Eser ilk olarak *Sovyet Kırgızistanı* (*Sovettik Kırgızstan*, günümüzdeki adıyla *Ala-Too*) dergisinde yayımlanmış, daha sonra Moskova'da Rusça olarak basılmıştır. Roman, 1949 yılında Stalin Ödülü'ne layık görülmüş ve yazarı Kırgız edebiyatının önde gelen isimleri arasına taşımıştır.

Savaş sonrasında çocuk edebiyatına yönelen Sıdıkbekov, *Dağ Çocukları* (*Too Baldarı*, 1953) adlı eserini yayımlamıştır. Daha sonraki yıllarda ise en önemli eserlerinden biri olan *Kadınlar* (*Zayıptar*) romanını kaleme almıştır. Romanın ilk bölümü *Batırına* (*Batırına*) 1962 yılında yayımlanmış, ikinci bölüm *Geçit* (*Aşuu*) ile birlikte eserin tam metni 1966 yılında okuyucuyla buluşmuştur.

Yazarın sonraki eserleri arasında gençlik temasını işleyen *Akranlar* (*Kurbular*), *İtiraf* (*Sır Aşuu*, 1977) ve *Dağlar Arasında* (*Too Arasında*) romanındaki karakterlerden birinin hikâyesini sürdüren *Yımanbay'ın Karakteri* (*Yımanbay Peyili*, 1980) yer almaktadır.

Sıdıkbekov, yaşamının son dönemlerinde kaleme aldığı otobiyografik eserlerinde kendi hayatına ve tecrübelerine yer vermiştir. Bu kapsamda *Yol* (*Col*, 1982) ve *Dağ Geçitlerinde* (*Bel-Beleste*, 1996) adlı eserleri, yazarın yaşamına ışık tutan önemli kaynaklar arasında kabul edilmektedir.

Eser

Romanın *Kadınlar* (*Zayıptar*) adlı eserinin ikinci bölümü *Geçit* (*Aşuu*) adıyla 1966 yılında yazılmıştır. Bu başlık, dağ geçidini, başkarakterler Zuurakan ve Batiyna'nın hayatlarındaki önemli dönüşümün güçlü bir metaforu olarak kullanan sembolik bir anlam taşımaktadır. Bu çalışma, M. Çeçakovski tarafından yapılan ve 1972 yılında Moskova'da Sovetskiy Pisatel Yayınevi tarafından yayımlanan Rusça çevirisine dayanmaktadır.

Arka Plan

Roman, ileride ünlü bir Sosyalist Emek Kahramanı olacak olan Zuurakan Kaynazarova'nın yaşamının erken dönemini anlatmaktadır. 18 Haziran 1902'de Kırgızistan'ın Çüy bölgesindeki Belek köyünde, yoksul bir köylü ailesinde dünyaya gelmiştir. Döneminin pek çok kırsal kızı gibi küçük yaştan itibaren tarımda çalışmaya başlamış ve 1929'da resmen bir kolektif çiftliğe (kolhoza) katılmıştır.

1935 yılında şeker pancarı yetiştirmeye başlayan Kaynazarova, Ukraynalı çiftçi Maria Demçenko'nun bir hektardan 55 ton ürün rekorundan ilham alarak bir hektardan 103 ton ürün elde etmiş ve dünya rekoru kırmıştır. Bu başarısı ona ulusal çapta ün kazandırmış, Moskova'ya davet edilmesini sağlamıştır. 34 yaşında Kremlin'de Lenin Nişanı ile ödüllendirilmiştir.

Kaynazarova, onlarca yıl boyunca olağanüstü yüksek verimleriyle tanınmış ve Kırgızistan'ın en önde gelen tarım emekçilerinden biri haline gelmiştir. İki kez Sosyalist Emek Kahramanı unvanına layık görülmüş, üç kez Lenin Nişanı almış ve SSCB Yüksek Sovyeti'nde birkaç dönem milletvekili olarak görev

yapmıştır. 2015 yılından itibaren doğum günü, Kırgızistan'da "Kırsal Kadınlar Günü" olarak kutlanmaktadır.

KIŞILAR

Zuurakan – Romanın iki ana kahramanından biri; Zuurakan Kaynazarova'dan esinlenilmiştir

Batiyna – İkinci ana kahraman; kurgusal bir karakter

Tekebay – Zuurakan'ın ilk eşi

Oroz – Bir tüccar ve Zuurakan'ın ikinci eşi

Buken – Serkebay'ın eşi; zengin evin hanımı

Serkebay – Zengin bir köy ileri geleni

Oşur – Oroz ile bağlantılı bir tüccar ve kumarbaz

Valentina Kopilova – Rus bir aktivist ve devlet görevlisi

Temirbolotov – Sovyet bir yetkili

Çolpon – Zorla evlendirilmek için kaçırılan genç bir kız

Cusup – Genç bir adam; daha sonra Batiyna'nın eşi

ÖZET

Roman, Zuurakan ve Batiyna'nın yaşamlarını, geleneksel bey düzeninin çöküşü ile Sovyet iktidarının yükselişi döneminde izlemektedir. Zuurakan, zengin bir ailenin hizmetçisi olarak ağır baskı, hakaret ve şiddete maruz kalmaktadır. Şiddetli bir dayak sonrasında atları çalarak dağlara kaçır. Kocasıyla yüzleşir, açlık ve kurt saldırısına rağmen hayatta kalır. Daha sonra onu mal gibi gören tüccarların eline düşer. Oroz ile birlikte yaşamaya başlar; ancak kumar, ihanet ve güvensizlik evliliklerini yıkar. Oroz onu kumar masasında ortaya koyunca Zuurakan onu terk eder ve onurunu korumakta kararlı olduğunu gösterir.

Bu dönemde Batiyna köyünü terk ederek Sovyet toplumsal ve siyasal hayatına adım atar. Şehirde Valentina Kopilova ile tanışır ve kadınların siyasi çalışmalarına aktif biçimde katılır. Delege olarak uzun bir yolculuğa çıkar, bir kongrede kadınların çektiği acıları anlatan güçlü bir konuşma yapar ve daha sonra köylere yetkili olarak döner. Batiyna güçlü köy ileri gelenlerine meydan okumakta, suçları soruşturmakta, kaçırılan genç kız Çolpon'u kurtarmakta ve istismara uğrayan kadınlar için adalet talep etmektedir. Bir suikasta uğradıktan sonra eğitimine devam eder ve sonunda Cusup'le kendi özgür iradesiyle evlenir.

OLAYLAR

Zuurakan'ın Zengin Bir Göçebe Ailesindeki Yaşamı

Zuurakan'ın Kaçışı Zuurakan, evin hanımının ağır hakaret ve dayaklarından sonra zengin ailenin yanındaki yaşamını terk etmeye karar verir. Yıllarca süren zorla çalıştırılma ve aşağılanma onu hem yıpratmış hem de isyana sürüklemiştir. Artık hizmetçi olarak kalmayı kabul etmez. Az sayıdaki eşyasını toplar, fakat onların hiçbir değeri olmadığını düşünerek geride bırakır. Kocasını Tekebay onu korumaz; bu sessizlik Zuurakan'ın içindeki kırgınlığı daha da derinleştirir. Gece vakti köydeki misafir atlarını sessizce çözer. Nurbay'a ait en iyi ata biner, iki atı da yanına alır. Yıllarca verdiği emeğin karşılığını böyle aldığını düşünür. Köyden uzaklaştığında atları sürerek karanlığa doğru çıkar.

Dağlarda Yüzleşme Dağlara doğru ilerleyen Zuurakan'ın peşine Tekebay ve arkadaşı Mekebay düşer. Erkek kılığına girerek izini kaybettirmeye çalışır. Yorgun ama kararlı bir şekilde, yıllarca süren hizmetinin karşılığında adaleti hak ettiğini savunur. Yakalandığında ise iki adama da korkaklıklarını, kendisinin dövülmesine sessiz kalışlarını yüzlerine vurur. Onun cesareti karşısında bir an duraksarlar. Bu karşılaşma, evliliğinin fiilen sona erdiğini ve içinde bulunduğu düzenin acımasızlığını açığa çıkarır. Daha sonra Batiyna ile karşılaşır ve yaşadıklarını ona anlatır. Böylece Zuurakan için yeni bir hayatın kapısı aralanır.

Batiyna'nın Sovyet Yaşamıyla İlk Karşılaşması

Şehirde Batiyna, dağ köyünden ayrıldıktan sonra hayatında ilk kez şehre gelir. Yüksek binalar, kalabalık pazar yerleri ve kendisine bütünüyle yabancı olan şehir düzeni onu hem şaşırtır hem de düşündürür. Yanındaki rehber eşliğinde, yoksulları koruduğuna ve adalet sağladığına inandığı Komünist Parti'nin yerel yönetim binasına gider. Geçmişte zengin göçebelerin baskısı altında geçen hayatını hatırlar ve yeni düzenin eşitlik getireceğine dair umut besler. Burada, Rus bir kadın olan Valentina Kopilova tarafından karşılanır ve sıcak bir şekilde içeri davet edilir.

Valentina Kopilova'nın Evinde Batiyna, partinin kadınlar bölümünde görev yapan Valentina'nın evinde kalmaya başlar. Valentina onu içtenlikle ağırlar ve alışık olmadığı bir yaşam biçimiyle tanıştırır. Evdeki lambalar, duvarlara asılı resimler, düzenli eşyalar ve şehir hayatının ayrıntıları Batiyna'yı hayrete düşürür. Ancak tüm bu yeniliklerin ortasında kendini huzursuz ve yabancı hisseder. Gece boyunca uyuyamaz; geçmişte yaşadığı zorlukları düşünür ve bunları şehrin kalabalık ama kendi içinde eşitsizlikler barındıran yaşamıyla karşılaştırır. Ertesi gün pazara gider ve atını baskı altında satmak zorunda kalır. Burada tüccarların hilelerine, pazarlık oyunlarına ve açgözlülüğüne tanık olur. Bu deneyim, şehrin görüldüğü kadar adil olmadığını fark etmesini sağlar. Zamanla çevresini daha dikkatli gözlemlemeye başlar. Ardından delege olarak seçilir ve diğer kadınlarla birlikte Moskova'ya gitmek üzere hazırlıklara başlar.

Uğurlama ve Halkın Heyecanı Kadın delegelerin yola çıkacağı gün sokaklar kalabalıkla dolar. Köylüler ve şehir halkı merak ve heyecan içinde bu olayı konuşur. Bazı erkekler, kadınların Moskova'ya Lenin'den özgürlük almaya gittiklerini, yeni yasaların başlık parası ve çok eşlilik gibi eski gelenekleri değiştireceğini ileri sürer. Kalabalığın içinde seyyar satıcılar dolaşır. Delegelerden Anarhon'un eşi, Batiyna'ya etli bir çörek uzatır. Batiyna kısa bir tereddüitten sonra çöreği kabul eder. Kafile ilerlerken müzik sesleri yükselir, kalabalık yavaş yavaş dağılır ve şehir yeniden kendi akışına döner.

Moskova Yolculuğu ve Müze

Delegeler Arasında Çatışma ve Dayanışma Batiyna, üzeri kapalı bir araba ile Özbek Anarhon, Tatar Rabiyya ve Moğol kökenli Rahima ile birlikte Moskova'ya doğru yola çıkar. Yolculuk sırasında gerginlik, Anarhon'un Batiyna'ya "kültürsüz" demesiyle başlar. Bu söz, kırsal ve kentsel kimlik üzerine bir tartışmaya dönüşür. Batiyna, dağlı halkını savunur ve herhangi bir sosyal ya da kültürel üstünlük iddiasını kesin biçimde reddeder. Dil ve köken farklılıkları belirginleşse de, Moskova'ya doğru yaptıkları ortak yolculuk onları bir arada tutar. Zamanla öfke yerini düşünmeye bırakır. Anarhon'un incitici sözüne rağmen, Batiyna'nın hafıza ve özlem dolu türküsü ortamı yumuşatır; bu türkü farklı geçmişlere sahip kadınlar arasında kırılğan ama gerçek bir dayanışma duygusu oluşturur.

Değişimin Yolunda Kadınlar Kadınlar haftalar boyunca dağlardan, vadilerden ve geniş bozkırlardan geçerek ilerler. Toz, sıcak ve arabanın sürekli sarsıntısı onları bitkin düşürür. Her biri yol boyunca kendi hayatını ve korkularını düşünür. Batiyna hem gurur duyar hem de bu zorlu yolculuğu at sırtında yapmayı tercih ederdi diye içinden geçirir. Anarhon geçmişini, kocasını ve kazandığı özgürlüğün sürüp sürmeyeceğini düşünür. Rabiyya çocuklarını ve evini özler; Rahima ise köyünü ve sürülerini hatırlar. Aralarındaki sözlü gerilim devam eder; Batiyna halkının onurunu savunur. Buna rağmen zamanla birbirlerini daha iyi anlamaya başlarlar. Anarhon'un gördüğü şiddet ve kayıp içeren sarsıcı rüya, onun eve dönüş korkusunu ve özgürlüğünün ne kadar kırılğan olduğunu açığa çıkarır.

Anarhon'un Korkusu ve Değişen Dünya Daha önce ev hayatının katı sınırları içinde yaşamış olan Anarhon için bu yolculuk büyük bir kırılmadır. Moskova'ya doğru ilerlerken gördüğü rüyada, kocası Turgunbay'ın dini baskı altında onu tehdit ettiğini görür. Bu rüya ona bir uyarı gibi gelir ve eve dönme düşüncesi onu korkuya sürükler. Hastalandığını düşünür; ancak yaşadığı şey fiziksel değil, duygusal bir tükenmişliktir. Yol arkadaşları onu teselli eder. Zamanla toparlanırlar ve konuşmalara daha çok katılırlar; yine de baskı ve korku anıları zihninden silinmez.

Moskova'ya Varış Moskova'ya vardıklarında bir Rus kadın, Rabiyya'ya Batiyna'nın neden bu kadar yüksek ve cesur bir şekilde konuştuğunu sorar. Rabiyya, Batiyna'nın Anarhon'un sözünden incindiğini açıklar. Rus kadın bir an düşünür; kızıl kaşları çatılır, mavi gözleri ciddileşir ve hüzünlendir: "Evet... bütün bunlar elbette cehaletten kaynaklanıyor. Anarhon düşünmeden bir söz söyledi, ama Batiyna derinden incindi ve bunu hâlâ hatırlıyor. Oysa Özbeklerle Kırgızlar aynı inancı paylaşır, akrabadır. Farklı dinlere, ge-

leneklere ve dillere sahip halklar birbirini aşılamayı ne zaman bırakacak? Halklar arasındaki dostluğu ancak Sovyet dönemi güçlendirebilir.”

Moskova’da Müze Karşılaşması Batiyna, Moskova’daki müzede bir Rus bilim insanı ve eşiyle karşılaşır. Bilim insanı, ziyaretçilere onun dağlık bölgeden gelen bir Kırgız kadını olduğunu açıklar ve onu çevresindekilere tanıtır. Kırgız halkının uzun ve köklü bir tarihe sahip olduğunu, bu nedenle “vahşi” olarak adlandırılmaması gerektiğini özellikle vurgular. Eşi ise Batiyna’nın yüzünü ve geleneksel kıyafetlerini hayranlıkla inceler. Ancak müzedeki başka bir kadın grubu onları eleştirerek boş gezen insanlar olarak niteler. Kadınlar müzenin eski eserlerle dolu salonlarını gezerler. Rahima yorgundur ve dinlenmek ister; sergilere pek ilgi göstermez. Rabiyya ise eserlerin yanındaki açıklama yazılarını dikkatle okur. Müzedeki insanlar onlara bakar, fısıldaşır ve milliyetleri ile kıyafetleri hakkında sorular sorar.

Müzedeki Sesler Müzede Anna Nikolayevna, Batiyna’nın güzelliğini över ve gözlerini çiğle yıkanmış meyvelere benzetir. Bilim insanı onun elini sıcak bir şekilde sıkar ve Kırgız halkının zengin bir geçmişi olduğunu, Sovyet iktidarı altında hızla gelişeceğini söyler. Bir kez daha bu halkın “vahşi” olarak adlandırılmayacağını vurgular. Ziyaretçilerden bazıları kadınlara anlayış ve sempatiyle yaklaşırken, üst sınıftan bir kadın onları aşağılayarak “vahşiler” diye nitelendirir. Bu sözler başka bir kadınla tartışmaya yol açar ve aralarında açık bir gerilim yaşanır.

Otele döndüklerinde Rahima yorgunluktan dinlenmeye çekilir. Batiyna ise halkının geçmişini düşünür; içinde hem acı hem de dünyaya karşı derin bir merak vardır. Kendisine yöneltilen hakaretlere rağmen sakinliğini korur ve yaşadıklarını sessizce değerlendirir.

Zuurakan’ın Dönüşü ve Yargılanması

Gergin Karşılaşma Zuurakan atla köye döndü ve evin hanımı Buken’in karşısına çıkarak verilecek her türlü cezayı kabul etmeye hazır olduğunu söyledi. Çaldığı at ve kaçıışı nedeniyle ev halkı öfke ve şaşkınlık içindeydi. Tekebay, bir yandan karısından yana olmak isterken diğer yandan Buken’den korktuğu için kararsız kaldı. Köyün yaşlıları da toplanarak gergin yüzleşmeyi izledi. Nurbay hafifçe öksürüp yavaşça konuşmaya başladı; uzun yolculukların zorluklarını ve zamanın değiştiğini hatırlatarak herkesi itidalli olmaya çağırdı. Konunun zulme başvurulmadan çözülmesini ve çiftin kendi gelecekleri hakkında karar vermesine izin verilmesini istedi. Sonunda, “Gitmek istiyorsanız huzur içinde gidin, evlatlarım,” diyerek sözlerini tamamladı.

“Ne İsterseniz Yapın” Ertesi sabah şafak vakti yaşlılar, yurdun önüne bağlanan beyaz oğlağın etrafında toplandı. Evin hanımı Buken, gördüğü bir rüyadan söz ederek ruhlar için kurban kesilmesini emretti. Köylüler, ona karşı gelmeye cesaret edemedikleri için sessizce dinlediler. Tekebay, titreyen oğlağı elinde tutarken yüzü bembeyaz kesilmişti. Tam o sırada vadide nal sesleri yankılandı. Toz içinde kalan Zuurakan öfkeyle parlayan gözleriyle atını sertçe durdurdu, dizginleri yere fırlattı ve kalabalığa dönerek, “İşte geldim. Ne istiyorsanız yapın,” dedi. Herkes donup kaldı. Buken kısa bir an tereddüt etti. Korku ve beddualar üzerine kurduğu otorite, sabahın ilk ışıkları sessiz yerleşimin üzerine yayılırken ilk kez sarsılmış görünüyordu.

Buken’in Zuurakan’a Karşı Planı Zuurakan geri döndükten sonra Serkebay’ın evinde çalışmayı sürdürdü; ancak Buken’in ona duyduğu nefret hiç azalmadı. Dışarıdan sakin ve hatta iyi niyetli görünmesine rağmen, gizlice ondan intikam almanın yollarını arıyordu. Tekebay’a, Zuurakan’ın hâlâ tehlikeli olduğunu ve mutlaka “tedavi edilmesi” gerektiğini söyledi. Onun güvenini kazanmak için Zuurakan’ın gücünü övüyor, fakat gerçekte onu kontrol altına almayı planlıyordu. Planını, köylülerin büyük kısmının nehrin karşı kıyısındaki bir toplantıya gideceği uygun bir zamanda uygulamayı önerdi. Korku ve şaşkınlık içindeki Tekebay ne bu plana karşı koyabildi ne de Buken’in gerçek niyetini tam olarak kavrayabildi. Sonunda çaresizlik içinde gözyaşlarına boğuldu; korku ile itaat arasında sıkışıp kalmıştı.

Zuurakan Saldırıya Direniyor Zuurakan yurttan tek başınayken üç adam içeri girerek onu yakalamaya çalıştı ve bunu onu iyileştirmek için yaptıklarını söylediler. Ancak Zuurakan büyük bir güçle karşı koydu; adamların ellerinden kurtuldu, onlara sert darbeler indirdi. İçlerinden biri kafes duvara çarparak yaralanırken, diğeri yere savruldu. Eline geçirdiği ahşap bir aleti bırakmadan dışarı çıkmayı başardı ve giysileri yırtılmasına rağmen direnmeye devam etti. Yakınlarda duran Tekebay ise gözyaşları içinde kaldı; karısını ne koruyabildi ne de saldırıyı engelleyebildi. Zuurakan’ın beklenmedik gücü karşısında saldırganlar

korkuya kapılarak geri çekildiler. Sarsılmış ve öfke dolu olan Zuurakan ise o gün kampı terk etti; artık onların denetimi altına girmeyi ya da orada kalmayı kesinlikle reddediyordu.

Taşkent'te Kadınlar Kongresi

Taşkent'e Varış Tren yolculuğu sırasında kadınlar, kongrenin Moskova yerine Taşkent'te yapılacağını öğrenirler. Bu haber Batiyna'yı hayal kırıklığına uğrattır; Anarhon ise Taşkent'i görecektir olmanın heyecanını yaşar. Uzun yolculuğun yorgunluğunu hafifletmek için birlikte sohbet eder, şakalaşırlar. Batiyna, geride bıraktığı Zuurakan'ı ve Kanymbubu'yu düşünür; onların da bu kongrede bulunmasını, yaşadıkları zorlukları burada dile getirebilmelerini ister. Yorgunlukla uykuya dalar. Anarhon, onun başını usulca düzeltir ve rahat etmesini sağlar. Rüyasında Batiyna, farklı yerlerde acı çeken kadınlara seslendiğini görür. Ertesi sabah tren Taşkent'e yaklaşırken yolcular eşyalarını toplamaya başlar; Batiyna ve arkadaşları da inmeye hazırlanır.

Taşkent Sokakları ve Kadınların Uyanışı Taşkent'in kalabalık sokaklarında yürürken Batiyna, Anarhon, Rahima ve Rabiya çarşıdaki erkeklerin düşmanca tavırlarıyla karşılaşır. Bir adam onlara hakaret eder; ardından faytondaki başka biri kadınları küçümseyerek ahlaksızlıkla suçlar. Batiyna, onun sözlerine cesurca ve alaycı bir gülüşle karşılık verir. Kadınlar birlikte oradan uzaklaşır. Bu olay Batiyna'nın içinde öfke uyandırır ve kadınların toplumdaki konumunu yeniden sorgulamasına yol açar. Erkeklerin kadınları neden birer nesne gibi gördüğünü düşünür ve eşitliğin mümkün olduğu bir gelecek hayal eder. Yürümeye devam ederken Anarhon'a döner, ses tonu yumuşar; ona dostluk teklif eder ve en yakın yol arkadaşı olmasını ister.

Kongrede Batiyna'nın Konuşması Kadınlar kongresinde sahneye çıktığında Batiyna'nın kalbi heyecandan çarpmaktadır. Kırgız Özerk Bölgesi'nin kadınlarını temsil etmektedir. Daha önce konuşmasının Kırgızca olması nedeniyle anlaşılmayacağından çekinmiş, tereddüt etmiştir; ancak Şarapat Nurpaissova ona kendi yaşamından yola çıkarak konuşmasını öğütlemiştir. Salon kadınlarla doludur. Batiyna kalabalığa bakarken zihninde Kanymbubu'yu, Gulbubu'yu ve Zuurakan'ı görür; onların çektiği acıları ve özgürlük özlemlerini düşünerek konuşmaya başlar. Sözleri ilerledikçe sesi güçlenir. Kadınların artık korku ve baskı içinde yaşamaması gerektiğini ilan eder. Konuşmasının sonunda Doğulu kadınların özgürlüğü için haykırır ve Sovyet iktidarına destek çağrısında bulunur. Salon derin bir sessizliğe bürünür; birçok kadın gözyaşlarını sessizce siler.

Zuurakan'ın Yolculuğu

Zuurakan Dağlarda Zuurakan, insanların yaşadığı vadiden uzaklaşarak ıssız bir dağ geçidine doğru tırmanır. Öfkeli ve yaralıdır; beline bağladığı yırtık giysileriyle korkusuzca yürür. Yol üzerinde soğuk bir kaynaktan yalnızca bir kez su içer, ardından kendi kestiği üvez ağacından yaptığı sopaya dayanarak yenden yukarı doğru ilerler. Açlık ve susuzluk giderek artar, fakat o dayanır; aklında özgürlük düşüncesi ve Tekebay ile Büken'le geçen hayatı vardır.

Dağların üzerine gece çöker. Gölge hareket ederken sopasını daha sıkı kavrar. Daha yükseğe tırmanır ve dar, kayalık bir çıkıntıya ulaşır. Yorgunluktan bitkin düşmüş hâlde soğuk taşın üzerine uzanır, yıldızlara bakar ve sonunda uykuya dalar.

Geçitte Zuurakan Zuurakan kayalık yamaçta ilerlemeye devam eder; kanamaktadır ama hâlâ ayakta. Öldürdüğü kurt geride kalmıştır, diğeri ise taşların arasındaki gölgelere çekilmiştir. Eli zonklar, fakat tahta sopayı sımsıkı tutar ve durmaz. Soğuk rüzgâr geçitte yüzünü kesercesine eser, yine de adım adım yürümeyi sürdürür. Açlık ve acı peşini bırakmaz; ancak içinden inatçı bir güç yükselir. Daha yüksek bir noktaya ulaştığında başını aydınlanmaya başlayan gökyüzüne kaldırır ve yürümeye devam eder — düşmemeye, korkuya ya da yorgunluğa teslim olmamaya karardır.

Köy Meclisleri ve Adalet Mücadelesi

Köy Meclisinde Batiyna Batiyna, Sovyet otoritesini temsil eden resmî bir eğitmen olarak soylu bir aşiretin köyüne gelir. Meydana vardığında erkeklere atlarından inmelerini emreder, kadınların ise öne geçmesine izin verir. Bu hareket, yerleşmiş geleneksel hiyerarşiyi açıkça bozar. Köylüler şaşkınlık içinde toplanır; bir yanda alışılmış düzen, diğer yanda merak ve tereddüt vardır. Batiyna kararlı bir sesle kadın

haklarından, eşitlikten ve yasaların sağladığı korumadan söz eder; konuşmasında Lenin'in desteğine atıfta bulunur. Zamanla ilk direniş zayıflar, insanlar onu dikkatle dinlemeye başlar. Kadınların içinde umut filizlenirken, erkekler huzursuz da olsalar verilen emre uyarlar. Böylece meclis, kadınların ilk kez görünür ve duyulur olduğu ortak bir kamusal alana dönüşür; bu an, dağ topluluğunun toplumsal yaşamında kalıcı bir dönüm noktası olur.

Batiyna ve Adıke Aynı mecliste Batiyna, eski kayınpederi ve bir zamanlar güçlü bir göçebe lideri olan Adıke ile yüzleşir. Ondandır, yeni Sovyet yasaları uyarınca kadınları erkeklerle eşit kabul etmesini talep eder. Sözleri, köklü geleneklere ve yerleşik otoriteye meydan okuduğu için meydanı gergin bir sessizlik kaplar. Bazı erkekler huzursuzluk ve öfke gösterirken, bazıları düşüncelerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalır. Bir zamanlar Batiyna'nın ezilmesine zemin hazırlayan düzeni desteklemiş olan Adıke, onun kararlı ve doğrudan bakışları altında geçmişle yüzleşmek zorunda kalır. Üvey kayıvalidesi Salkınay, daha önce o baskıcı düzenin parçası olmasına rağmen beklenmedik bir şekilde öne çıkar ve Batiyna'nın yanında yer alarak yeni düzenin kabul edilmesini ister. Toplumsal baskı ve değişen kamuoyu karşısında meclis, eşitlik talebini kabul etmeye doğru yönelir; bu durum köyün sosyal hiyerarşisinde belirleyici bir değişimi işaret eder.

Batiyna Aksur'un Sırtında Meclisten ayrıldıktan sonra Batiyna, hızlı atı Aksur'un sırtında dağ yolunda ilerler. Bir kadının otorite sahibi olmasını geleneğe hakaret sayan erkeklerin sessiz küçümsemesini hissetse de geri adım atmaz. Yolunu kesmeye çalışan bir grup süvari olduğunda Aksur fırtına gibi aralarından geçer ve onu durdurulamaz bir güçle ileri taşır. Erkekler onu "kadın reis" olarak tanır; hem hayret hem de tedirginlik içindedirler. Rüzgâr yüzüne çarparken Batiyna hem korku hem de kararlılık hisseder, fakat duruşunu bozamaz. Bu yolculuk simgesel bir geçişe dönüşür: eski otorite geride kalırken, yeni ve belirsiz bir düzen hızla ilerlemektedir.

Değişen Düzen Altında Vedalaşma Kalabalık avluda Manapbay'ın akrabaları vedalaşmak üzere toplanır; mekân dualar ve geleneksel sözlerle dolar. Yaşlılar ataların onurunu anarken, yeni düzenin yarattığı tedirginlik sözlerine yansır. Manapbay gözaltındadır; ne tamamen özgürdür ne de resmen hapidedir, devlet emriyle götürülmeyi beklemektedir. Aynagul, eski seçkinlerin ayrıcalıklarını sınırlandıran yeni yasalar hakkında Batiyna ile konuşur. Görüşmelerinin ardından Aynagul, muhafızı Sancar ile birlikte sakin bir şekilde ayrılır. Bu gidiş, kaçınılmaz bir ayrılığı kabullenişin ifadesidir. Avluda dualar sürerken, belirsizlik ve eski otoritenin çözümlüğü havada asılı kalır.

Zuurakan'ın Oşur ve Oroz'la Karşılaşması

Dağ Geçidindeki Karşılaşma Dağ geçidindeki sık noktada, gürültüyle akan derenin uçurumun altındaki nehirle birleştiği yerde katır tüccarlarından oluşan bir kervan mola verir. Tüccarlar Oşur ve Oroz, ıssızlıktan yarı çıplak ve yaralı bir kadının çıkageldiğini görünce irkilirler. Bu kadın, bir kurt saldırısından kurtulmuş olan Zuurakan'dır; kolu kanamakta, bedeni mücadeleden dolayı yara içindedir. Bitkin ve açtır. Onlardan bez ve yiyecek ister; bir ruh ya da hayalet değil, şiddet görmüş ve kaçmak zorunda kalmış yaşayan bir kadın olduğunu ısrarla söyler. Tüccarlardan biri üzerine bir aba örterken, diğeri temkinli gözlerle onu süzer. Ancak kısa sürede açgözlülük ortaya çıkar ve Zuurakan'ın güvenliği belirsizleşir.

Zuurakan'ın Kayboluşu Büyük köy meclisinde Batiyna, bir zamanlar Serkebay ile Büken'in evinde çalışmış güçlü bir genç kadın olan Zuurakan'ın ani kayboluşunu gündeme getirir. Köyde onun kovulduğuna ya da zarar gördüğüne dair söylentiler dolaşmaktadır; ancak Serkebay ve Büken, Zuurakan'ın yalnızca kaçıp gittiğini iddia ederler. Batiyna bu açıklamayı kabul etmez; Zuurakan'ın sebepsiz yere onurunu terk edecek biri olmadığını savunur. Yeni düzende artık güçlü köy ileri gelenlerinin bile haksızlığı gelenek ya da hurafelerle gizleyemeyeceğini hatırlatır. Büken suçu üzerinden atmaya çalışır, fakat sözleri şüpheleri daha da artırır. Batiyna, Zuurakan'ın bulunması gerektiğini ve ona herhangi bir zarar verilmişse bunun yasalar çerçevesinde cezalandırılacağını açıkça ilan eder.

Artan Şüphe Aylar geçer, ancak Zuurakan geri dönmeyiz. Serkebay Çu Vadisi'nden döndüğünde korkudan çok öfke taşımaktadır. Zuurakan'ın yalnızca kaçıp yeniden evlendiğini söyler; hatta yetkililerden alınmış, yeni evliliğini doğrulayan bir belge gösterir. Ona göre bu durum, yeni yasalar altında kadınların artık "özgürce ayrılabilirliğinin" kanıtıdır. Sözleri öfke ve aşağılanmışlıkla doludur; sanki değişen dünya

kendisine karşı dönmüştür. Düzen fikrini alaya alır, kadınlara tanınan özgürlüğü kargaşanın nedeni olarak gösterir. Ancak köyde şüphe büyür. İnsanlar fısıldaşarak Zuurakan'ın kayboluşunun basit bir kaçış olmadığını, daha karanlık bir olayın, belki de şiddet ve gizli suçların sonucu olabileceğini konuşurlar.

Batiyna Gerçeği Talep Ediyor Batiyna, Serkebay'ın anlatısını kabul etmez. Halkı yeniden toplar ve Serkebay ile Büken'i herkesin önünde açıkça sorgular; Zuurakan'a gerçekte ne olduğunu açıklamalarını ister. Yaşlıların ve erkeklerin karşısında sesi kararlı, sakin ve korkusuzdur. Geçmişte yaşanan haksızlıkları hatırlatır ve güçlülerin gerçeği yalanlar ve bahanelerle gizlediğini söyler. Suçluların içine korku düşerken, sıradan insanlar ilk kez daha dikkatle dinlemeye başlar. Toplantıda güç dengesi ilk defa değişir. Batiyna ayrıca Büken'in, Gulbubu'yu zina ile suçlayarak nasıl itibarsızlaştırdığını ortaya koyar; bunun aslında Gulbubu'nun onurunu yok etmeye yönelik bilinçli bir plan olduğunu açıkça ifade eder.

Şiddet ve Kayıp

Batiyna'nın Yaşadığı Büyük Acı Batiyna, geçmişini ve adalet uğruna verdiği mücadeleyi düşünerek vadede tek başına at sürüyordu. Tam o sırada silahlı iki adam yolunu keserek onu tanıdıklarını söyledi ve geçişine engel oldu. Atını zorla elinden alıp tüm çabalarına rağmen onu kayalık bir uçuruma doğru sürüklediler. Batiyna var gücüyle direnmeye çalıştıysa da aldığı darbeye yere yığıldı ve bilincini kaybetti. Yaşamla ölüm arasında gidip gelirken uzaktan gelen sesleri duyuyor, dayanılmaz acılar hissediyordu. Günlerce süren baygınlığın ardından, beyaz bezlere sarılmış hâlde bir doktorun gözetiminde yavaş yavaş kendine geldi. Güçlkle konuşabildi ve fısıldayarak nerede olduğunu, artık güvende olup olmadığını sor-du.

Zuurakan Kervan Yolunda Zuurakan, tüccarlar Oşur ve Oroz ile birlikte dağ yolunda alçak boylu bir katıra binerek yolculuk ediyordu. Yaralı ve bitkin olmasına rağmen cesaretini korumaya çalışıyor, korkusuzca konuşuyor, hatta zaman zaman türkü söylüyordu. Oşur ile Oroz ise onu kumarda kazanılmış bir ödölmüş gibi kendi aralarında tartışıyor; açgözlölüklerini ve aralarındaki gerilimi kaba şakaların ve tehditlerin arkasına gizliyorlardı. Zuurakan ise gerçeğin farkında değildi; yalnızca güvenli bir yere ve ailesine doğru yol aldığını sanıyordu. Hakaretler giderek ağırlaşınca ve Oşur onu tehdit edince korkmadan karşılık verdi, öfkeyle katırdan indi ve ona meydan okudu. Yolculuk ilerledikçe, önlerindeki dağ yolunda gizlenen şiddet ve ihanet yavaş yavaş açığa çıkmaya başladı.

Oroz'un Gerçek Niyeti Gece olduğunda ormanda konakladılar. Oroz, akrabalık görüntüsünü tamamen bir kenara bırakarak gerçek niyetini ortaya koydu. Zuurakan önce öfke ve alaycı sözlerle ona karşı çıktı; evli bir kadın olduğunu hatırlatarak direndi. Ancak Oroz'un ısrarlı sözleri, dokunuşları ve psikolojik baskısı zamanla onun zihnini sarsmaya başladı. Tekebay'a duyduğu bağlılık ile korku arasında kalan Zuurakan, uzun yolculuğun yorgunluğu ve yaşadığı duygusal karmaşa nedeniyle kararsızlığa düştü; güçlü iradesi giderek zayıfladı. Oroz bu kırılgan anı fırsat bilerek ona daha da yaklaştı ve Zuurakan'ın direnci sonunda çelişkili bir teslimiyete dönüştü. Kısa bir an için, geçmişin anılarıyla bastırılmış arzuların çatışması içinde hem suçluluk hem de özlem hissetti. Gece ilerledikçe iç dünyası tamamen parçalandı.

Zuurakan Gerçeği Öğreniyor Şafak vakti Zuurakan büyük bir kargaşayla uyandı. Oşur ile Oroz onu sahiplenmek için kavga ediyor, daha önce hiç anlamadığı bir kumar anlaşmasına dayanarak her biri onun üzerinde hak iddia ediyordu. Büyük bir şaşkınlık yaşayan Zuurakan, erkekler arasında ortaya konulan bir bahis gibi görüldüğünü o anda anladı. Bir zamanlar dostluk ve koruma sözü veren Oroz artık ondan kaybedilmiş bir ödöl gibi söz ederken, Oşur ise onu "kumarda kazandığı karısı" olarak gördüğünü ileri sürüyordu. Yaşadığı aldatılmışlık ve aşağılanma duygusu içinde gerçeği öğrenmek isteyen Zuurakan, her iki erkeğin de üzerindeki hak iddialarını kesin bir dille reddetti. Kendisine yapılan ihanetin büyüklüğünü kavradıkça öfkesi daha da arttı. Hiç kimsenin malı olmadığını ilan ederek özgürlüğünü savundu ve yaralı olmasına rağmen onurunu yeniden kazanmak için oradan ayrılmaya karar verdi.

Batiyna Saldırına Uğruyor, Anarhon Öldürölüyor

Batiyna Hastanede Batiyna, temiz ve sessiz bir hastane odasında doktorların dikkatli bakımı altında iyileşmeye başladı. Gücü yavaş yavaş geri gelirken geçmişte yaşadığı acıları ve hayatta kalma mücadelesini hatırlıyordu. Ziyaretçiler ona yiyecek ve çiçekler getiriyor, insanlardan gördüğü bu iyilik için

minnet duyuyordu. Ancak bu huzurun altında içini kemiren bir huzursuzluk da vardı. Bir gün aniden odasına dönmesi istendi. Kısa bir süre sonra Kopylova büyük bir üzüntüyle içeri girerek Anarhon'un öldürüldüğünü bildirdi. Bu haber karşısında şoke olan Batiyna, derin bir yasla cenaze hazırlıklarına katıldı. Anma töreninde şiddete ve baskıya karşı güçlü bir konuşma yaparak kadınlar için adalet ve özgürlük sözü verdi.

Batiyna'nın Bilgiye Giden Yolu Hastaneden çıktıktan sonra Batiyna'ya doktorlar dinlenmesini tavsiye etti, ancak o hâlâ baş ağrılarından mustarıpti. Devlet görevlisi Temirbolotov ona sakin bir köyde iyileşmesini önerdi, fakat Batiyna bunu kabul etmedi ve bunun yerine Alma-Ata'daki kurslara gönderilmeyi istedi; öğrenimini sürdürmeye kararlıydı. Yaşadığı tüm sınavlardan sonra artık Anarhon'un hatırasına borçlu olduğunu düşünüyor, dünyayı daha iyi anlamak için eğitim görmesi gerektiğine inanıyordu. Kurslarda, hastalığına rağmen büyük bir istekle derslere katıldı ve şehir hayatını derin bir merakla gözlemledi. Pazarları ve atölyeleri gezerek yalnızca kitaplardan değil, insanlardan da öğrenmeye başladı. Zamanla, özgürlüğün de adaletsizliğin de sadece dağlarda değil, şehirde de var olduğunu fark etti ve kadın özgürlüğünün gerçek anlamını sorgulamaya başladı.

Batiyna'nın İyileşmesi Batiyna Alma-Ata'daki eğitiminden hasta bir hâlde döndü ve Kopylova'nın ailesinin yanında kalmaya başladı. Valentina ve annesi ona şefkatle baktı; onu sıcak tutuyor, ilaç veriyor ve dinlenmesi için uyarıyorlardı. Aşırı yorgunluktan kaçınması gerektiğini, aksi hâlde sağlığının daha da kötüleşeceğini söylüyorlardı. İyileşme sürecinde Batiyna, onların adaletsizlik, sınıf mücadelesi ve sömürü tarihine dair konuşmalarını dinledi. Bu sohbetler onun toplumsal eşitsizlik bilincini derinleştirdi ve kararlılığını güçlendirdi. Gücünü yavaş yavaş toparlarken, sıradan bir dağ kızından bilinçli bir öğrenene dönüşümünü düşündü. Farklı milletlerden insanların benzer umutlar ve acılar paylaştığını anlamaya başladı.

Korku ve Adalet Muayenesinden sonra Batiyna'nın hastalığı günlük yaşamını etkilemeye devam etti. Baş dönmesi ve güçsüzlük hissediyordu; buna rağmen Valentina Kopylova ile birlikte yürüyüş yapıyordu. Valentina, doktorun siyasi açıdan güvenilmez olduğunu ve geçmişteki şiddet olaylarıyla bağlantılı bulunduğunu ısrarla söylüyordu. Ancak Batiyna yalnızca bir karmaşa ve huzursuzluk hissediyordu; özellikle Anarhon'un ölümü ve bu olayı tetikleyen güçleri yeniden duydukça bu his artıyordu. Valentina, yeni düzenin düşmanlarının insanları eski inançların arkasına saklanarak manipüle ettiğini açıklıyordu. Batiyna bunları dinliyor, hem rahatsız hem de düşünceli bir şekilde adaletin böyle bir dünyada nasıl sağlanabileceğini anlamaya çalışıyordu. Zayıf olmasına rağmen, gerekirse köye dönmeye ve iyileştikten sonra çalışmalarına devam etmeye razıydı; çünkü ona göre ancak eylem gücünü yeniden kazandırabilirdi.

Çolpon'un Kurtarılması

Çolpon'un Aranması Temirbolotov, Batiyna ve Valentina'ya kaybolan Çolpon'u bulmak için bir göreve katılmalarını emretti. Çolpon'un dedesi Bayterek büyük bir çaresizlik içinde gelmişti; oğullarını, eşini kaybetmiş, şimdi ise tek torunu için endişe ediyordu. Bilinmeyen kişiler tarafından kaçırıldığını söyleyerek Sovyet yetkililerinden yardım istedi. Onun acısından etkilenen Batiyna, bu arama çalışmalarına katılmayı kabul etti. Süvariler ve rehber olarak Bayterek ile birlikte hızla kırsal bölgeye doğru yola çıktılar. At üzerinde Batiyna yeniden güç kazandığını hissediyor, Valentina ise kararlı ve kesin bir tavırla hareket ediyordu. Yol boyunca Batiyna köy kadınlarıyla konuştu ve derin bir korku ile gizlenmiş gerçeklerin varlığını sezdi. Bazı kızların zorla götürüldüğünü ve sonradan kendi istekleriyle evlenmiş gibi beyan etmeye zorlandıklarını öğrenerek, görünüşteki adaletin ne kadar kırılgan olduğunu fark etti.

Dumadaki Gizleniş Polis, Şaymerden'in köyünü aradı ancak başlangıçta Çolpon'u bulamadı. Şaymerden'in eşi Cıpar, kızı duman dolu bir depolama çukuruna saklamıştı; Çolpon burada neredeyse boğuluyordu. Nihayet onu bulduklarında Bayterek büyük bir yıkıma uğradı ve torununun öldüğünü sanarak yere yığıldı. Çolpon'un, Şaymerden'in oğlu Mirza tarafından bir grup adamla birlikte götürüldüğü ortaya çıktı. Şaymerden suçlamaları reddederek gücünü ve konumunu savunmaya çalıştı, ancak kimse onu dinlemedi. Batiyna, hem Şaymerden'in hem de eşinin yasalara göre gözaltına alınmasını emretti. Valentina, Çolpon'un durumunu görünce gözyaşlarına hâkim olamadı. Kız hayatta kurtarılmıştı. Bayterek yetkililere teşekkür etti ve ekip, suçluları adalete teslim etmek üzere köyden ayrıldı.

Zuurakan ve Oroz

Zuurakan'ın Öfkesi ve Yumuşaması Zuurakan arkasına bile bakmadan oradan uzaklaştı; öfke ve kırgınlık içindeydi. Dar bir patikada yoluna çıkan bir yılanı öldürdü; bu hareketiyle önündeki tüm engelleri sembolik olarak reddettiğini gösterdi. Nehri geçti ve geniş bir vadiye doğru hızla ilerledi, hâlâ birinin kendisini takip ettiğini hissediyordu. Arkasından gelen nal seslerini duyunca gerildi ve bunun bir düşman olabileceğini düşünerek kendini savunmaya hazırlandı. Gelen Oroz'dı; bir katır üzerindeydi. Durdu, ona doğru yaklaştı ve suçunu itiraf ederek affedilmesini istedi, ona olan sevgisini yeminlerle dile getirdi. Zuurakan derin yaralar almış olsa da, Oroz'un samimi sözlerini dinledikçe yavaş yavaş yumuşadı.

Zuurakan ve Oroz Yıllar geçti ve Zuurakan ile Oroz rahat bir yaşam sürmeye başladılar. Zuurakan'ın kalbindeki eski yara zamanla silindi. Her cuma pazara gider, düzenli giyinir, insanlarla şakalaşır ve çayhanelerde yemek yerlerdi. Yüksek kerpiç duvarlarla çevrili, kalabalık bir avluda; hayvanlar ve insanlar arasında, küçük odalarda yaşamlarını sürdürdüler. Zuurakan günlerini küçük odalarında geçirirken, Oroz dışarıda arkadaşlarıyla vakit geçirirdi. Hayatları giderek bir düzene oturdu. Oroz onun şakalarına sık sık güler, birlikte mizah ve hafif alaylarla zaman geçirirlerdi; ancak aralarındaki sadakat ve davranışlar hakkında karşılıklı hafif şüpheler de sürüp giderdi.

Evlilik, Şüphe ve Dağ Köyüne Dönme İsteği Zuurakan, duvarlarla çevrili avlu yaşamı içinde giderek huzursuzlaştı. Oroz'a şehir hayatından ve gizli ticaretlerden yorulduğunu söyledi; dürüstçe yaşamak ve çiftçilik yapmak için köye gitmeleri gerektiğini ısrarla dile getirdi. Oroz ise bu sözlerden şüphelenerek savunmaya geçti ve onun sadakatini sorgulamaya başladı. Zuurakan, onu şehirden uzaklaştırmak için başka erkeklerin kendisini tehdit ettiği yönünde hikâyeler uydurmaya başladı; böylece Oroz'un kıskançlığını harekete geçirip davranışlarını değiştirmeyi amaçlıyordu. Oroz ona inandı ve giderek daha sahiplenici ve zihinsel olarak daha saldırgan hâle geldi; rakiplerin karısını elde etmeye çalıştığına kesin olarak inanmaya başladı. Böylece ilişkileri yavaş yavaş sevgi ile güvenin yerini şüphe ve duygusal manipülasyonun aldığı bir sürece dönüştü.

Kumar, Servet ve Güvenin Çöküşü Oroz'un davranışları değişti; eve yabancılar getirmeye, kumar ve içkiye daha fazla yönelmeye başladı. Öngörülemez bir hâl aldı; kimi zaman para getiriyor, kimi zaman sarhoş ve Zuurakan'a karşı saldırgan oluyordu. Bir gün tehlikeli adamların katıldığı bir kumar toplantısı düzenledi; aralarında rakibi Oşur da vardı. Büyük paralarla oyunlar oynanırken Zuurakan sessizce izledi, yasa dışı ve kontrolsüz bu durumdan rahatsız oldu. Oroz, parasını dürüstçe kazandığını iddia ederek övünüyordu; ancak davranışları bunun aksini gösteriyordu. Gece ilerledikçe büyük kayıplar verdi, Zuurakan'dan daha fazla para istedi ve aralarındaki gerginlik ile ahlaki mesafe daha da derinleşti.

Zuurakan Özgürlüğünü Kazanır Zuurakan, Oroz'un kumarda her şeyini kaybedişini dehşet içinde izledi. Öfke ve çaresizlik içinde sarhoş olan Oroz, karısını bile Oşur'a bahis konusu yaptı. Erkekler onu buna teşvik ederek güldüler; oda kaos ve para saçılmasıyla doldu. Bir anda Oroz dayanamayarak yere yığıldı ve devam edemedi. Zuurakan ise bu ihanete öfkeyle karşılık vererek kilimi çekip kumarbazları yere savurdu. Hiç tereddüt etmeden kocasının üzerinden geçti ve dışarı çıktı; artık bir mal ya da bahis konusu olarak görülmeyi kabul etmeyeceğini ilan etti. Evi terk ederken öfke içindeydi ve onurunu, özgürlüğünü sonsuza kadar geri kazanmaya kararlıydı.

Barskan'ın tehdidi Şaymerden, onun ikinci eşi Cıpar ve oğlu Mirza, Çolpon'u kaçırdıkları için tutuklanınca, en küçük oğulları Barskan derin bir sarsıntı yaşadı. Yarı sarhoş hâlde ve Mauser tabancasıyla Temirbolotov'un yanına giderek onların serbest bırakılmasını talep etti. Kendini sadık bir Sovyet güvenlik polisi olarak tanımlıyor ve durumu Moskova'ya bildirmekle tehdit ediyordu. Temirbolotov sakin bir şekilde bu talebi reddetti ve onu ailesinin feodal şiddetiyle yüzleşmeye zorladı. Ayrıca bu suçları gizlemeye devam ederse kendi konumunun da onu korumayacağını açıkça söyledi. Şaymerden'in akrabalarının köylüleri dövdüğüne dair haber gelince Temirbolotov'un tutumu daha da sertleşti. Barskan, aile bağlılığı ile Sovyet hukuku arasında sıkışıp kalmış bir hâlde orada kaldı.

Batiyna'nın Eğitimi ve Evliliği

Beklenmedik Duygular Aylar geçerken Cusup, hastanedeki kafa yarasından yavaş yavaş iyileşmeye başladı. Batiyna ve Valentina onu sık sık ziyaret ediyor, bedeninin zayıfladığını fakat ruhunun hâlâ canlı ve parlak kaldığını fark ediyorlardı. Cusup uzun zamandır Batiyna'ya aşıktı, ancak onun güçlü ve otoriter kişiliği nedeniyle ona yaklaşmaya cesaret edememişti. Kıştan sonra Valentina kendi trajik aşk geçmişini anlatarak savaş ve kaybın insanların hayatlarını nasıl değiştirdiğini ortaya koydu. Bu sırada Batiyna, Cusup'tan gelen ve ona olan aşkını ve evlenme isteğini açıkça dile getiren içten bir mektup aldı. Bu sözler onu sarsarak Abyl'i yeniden hatırlattı ve kendi yaşamı hakkında şüphelerini canlandırdı. Ona karşı bir çekim hissetse de, artık sevgiye ve aile kurmaya uygun bir kadın olup olmadığı konusunda korku taşıyordu.

Özgürlük ve Düşün Batiyna ve Valentina'nın düzenlediği kadın kursları, zorla evlilik yaşamış eski tokolları ve Çolpon gibi geçmişte baskı görmüş genç kızları bir araya getirdi. El konulan bir evde yaşayan bu kadınlar okuma yazma öğreniyor ve yeni bir yaşam için hazırlanıyordu. Kursların yöneticisi olan Batiyna, öğrencilerinin sağlığını ve onurunu kararlılıkla savunuyor, önce tıbbi bakım almaları gerektiğini ısrarla vurguluyordu. Bir gün Cusup onu ziyaret ederek duygularını açıkça itiraf etti. Yaş, geçmiş acılar ve kişisel özgürlük üzerine yapılan samimi bir konuşmanın ardından Batiyna, Abyl'in hatırasını kalbinde taşıyarak onun evlilik teklifini kabul etti. Batiyna ile Cusup'un düşünü, Valentina'nın da katılımıyla, kadınların özgürlüğünü, dostluğu ve seçilmiş aşkı simgeleyen neşeli bir kutlamaya dönüştü.

KARAKTER ANALİZİ

Zuurakan

Zuurakan, romanın merkezî karakterlerinden biridir ve tarihî kişilik Zuurakan Kaynazarova'ya dayanmaktadır. Onun karakteri, toplumsal değişim döneminde kırsal Kırgız kadınlarının yaşadığı acıyı ve geçirdiği dönüşümü temsil eder. Yoksulluk içinde doğar ve daha sonra zengin bir bay (ağa) ailesinin evinde sıkışıp kalır; burada aşağılanma, fiziksel şiddet ve duygusal ihanet yaşar. Ancak Zuurakan pasif bir mağdur olarak sunulmaz. Onun dağlara kaçışı, hayatta kalma mücadelesi, erkekler tarafından uğradığı aldatılmalar ve sonunda aşağılanmayı reddedişi, sürekli bir onur mücadelesi içinde olan bir kadını gösterir. Bu deneyimler aracılığıyla roman hem kişisel dayanıklılığı hem de özsaygının uyanışını ortaya koyar.

Dirençli Zuurakan son derece dirençlidir. Zengin bir evde yıllarca süren kötü muameleye rağmen içindeki gücü tamamen kaybetmez. Dövülüp aşağılandıktan sonra, karşısındaki tehlike ve belirsizliğe rağmen dağlara kaçmaya cesurca karar verir. Dağlarda açlık, soğuk ve hatta bir kurt saldırısıyla karşı karşıya kalır ve hayatta kalmayı başarır. Daha sonra tüccarlar ve kumarbazlar tarafından kandırılıp adeta bir eşya gibi muamele gördüğünde bile, yaşadığı duygusal acıya rağmen benlik duygusundan vazgeçmez. Onun direnci gösterişli ya da dramatik değildir; aksine sürekli, sessiz ve inatçıdır. Ne kadar kez ihanete uğrarsa uğrasın yeniden ayağa kalkacak gücü bulur.

Cesur Zuurakan roman boyunca dikkat çekici bir cesaret sergiler. At çalıp gece kaçmak hem fiziksel hem de ahlaki bir cesaret gerektirir; özellikle kadınların erkekler ve gelenek tarafından kontrol edildiği bir toplumda bu daha da zordur. Kocasını Tekebay ile yüzleşir ve onun zayıflığını açıkça sorgulayarak korkusuzca karşı çıkar. Yurt içinde saldırıya uğradığında birkaç erkeğe karşı sert bir şekilde direnerek kendini savunur. Daha sonra Oroz onu kumarda "kaybettiğinde" sessizce çökmeyi; aksine açıkça isyan eder ve oradan ayrılır. Onun cesareti yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusaldır — aşağılanmayı reddeder ve itaatkâr bir kurban rolünü kabul etmeyi istemez.

Bağımsız Bağımsızlık Zuurakan'ın karakterini tanımlar. Atları çaldığı andan itibaren kendi yolunu seçmeye başlar. Onurunun olmadığı bir evde hizmetkâr gibi yaşamayı reddeder. Oroz ile birlikte yaşarken bile şehir hayatını sorgular ve dürüst bir yaşam için köye dönmeyi önerir. Bir kumar oyununda "mal gibi" ortaya konduğunu öğrendiğinde ise her iki erkeğin de üzerinde hak iddia etmesini kesin biçimde reddeder. Tek başına uzaklaşması, onun güvenlikten çok özsaygıyı tercih ettiğini gösterir. Zuurakan'ın bağımsızlığı acı deneyimlerden ve kişisel uyanıştan doğar.

Tutkulu Zuurakan hem öfkede hem de sevgide son derece tutkuludur. Kendini savunurken, Oroz ile tartışırken ya da incindiğinde duyguları güçlü ve doğrudandır. Sessizliğin arkasına saklanmaz. İhanete uğradığında öfkesi yoğunlaşır ve ona kararlı davranma gücü verir. Aynı zamanda sıcaklık ve özlem duygusuna da sahiptir; bu yönü onu manipülasyona açık hâle getirir. Bu duygusal derinlik, onu idealize edilmiş bir karakter olmaktan çıkarıp insanî ve karmaşık bir figüre dönüştürür. Tutkusu, eylemlerini ve kararlarını yönlendirir; yol belirsiz ve acı dolu olsa bile onu özgürlüğe doğru iter.

Tekebay

Tekebay, Zuurakan'ın ilk eşidir ve romanda önemli bir yan karakter olarak yer alır. Geleneksel ataerkil toplum tarafından şekillendirilmiş erkeklerin zayıflığını ve ahlaki belirsizliğini temsil eder. Bay ailesinin evindeki kişiler gibi açıkça zalim değildir, ancak eşini koruma ve destekleme sorumluluğunu yerine getiremez. Sessizliği ve tereddütleri, adaletsizliğin sürmesine imkân tanır. Tekebay, otorite korkusu ile kişisel sadakat arasında sıkışmış bir figürdür; ancak hiçbir zaman kesin bir duruş sergileyecek cesareti bulamaz. Onun karakteri aracılığıyla roman, edilgenliğin ve korkaklığın da doğrudan şiddet kadar baskının sürmesine katkıda bulunabileceğini gösterir.

Zayıf Tekebay'ın en belirleyici özelliği zayıflığıdır. Zuurakan evin hanımı tarafından dövülüp aşağılandığında onu savunamaz. Eşinin onurundan çok zengin evin otoritesinden korkar. Dağlardaki karşılaşmalar sırasında bile tereddüt eder ve sorumluluk almaktan kaçınır. Onun zayıflığı fiziksel değil, ahlakidir. Adaletsizliğe karşı duramaz ve kesin kararlar veremez. Bu eylemsizlik, Zuurakan'ın yaşadığı acılardan kısmen onu da sorumlu hâle getirir. Karakteri, adaletsizlik karşısında zayıflığın da en az zulüm kadar zarar verici olabileceğini gösterir.

Korkak Tekebay korku tarafından yönlendirilir—beyden korku, cezadan korku ve toplumsal sonuçlardan korku. Davranışları çoğu zaman inançtan değil, kaygıdan kaynaklanır. Çatışmalar ortaya çıktığında doğrudan yüzleşmek yerine kaçınmayı tercih eder. Yaşlılar Zuurakan'ı yargılamak için toplandığında bile gergin ve kararsız görünür. Korku onun eylemlerini kontrol eder ve doğru olanı savunmasını engeller. Bu sürekli kaygı, koca olarak otoritesini zayıflatır ve Zuurakan ile ilişkisini zedeler. Onun korkusu, Zuurakan'ın cesaretiyle keskin bir karşıtlık oluşturarak boyun eğme ile direniş arasındaki farkı vurgular.

Edilgen Edilgenlik Tekebay'ın hikâyedeki rolünü belirler. Nadiren eylem başlatır; çoğunlukla başkalarının hareketlerine tepki verir. Olayları şekillendirmek yerine onların akışına kapılır. Zuurakan kaçmaya karar verdiğinde o onu yönlendirmek yerine takip eder. Yurt içinde saldırıya uğradığında müdahale etmek yerine yanında ağlayarak durur. Bu edilgenlik, onun ile eşi arasında duygusal mesafe yaratır. Aynı zamanda toplumsal değişime uyum sağlayamayan veya adaletsiz geleneklere karşı çıkamayan bir erkek kuşağını sembolize eder. Tekebay aracılığıyla roman, sessizliğin ve hareketsizliğin de baskıcı sistemleri ayakta tutabileceğini ileri sürer.

Çatışmalı Zayıf olmasına rağmen Tekebay tamamen duygusuz değildir. Özellikle otoriteye itaat ile Zuurakan'a duyduğu kaygı arasında kaldığında içsel çatışma yaşar. Başarısız bir koca olduğunu fark ederek huzursuz ve utanç içindedir. Bu içsel mücadele onu basit bir kötü karakter olmaktan çıkarıp daha insani ve trajik bir figüre dönüştürür. Ancak bu çatışma hiçbir zaman kararlı bir eyleme dönüşmez. Korku ile sorumluluk arasında sıkışıp kalır. Bu çatışmayı çözmemesi sonunda evliliğinin çökmesine yol açar. Tekebay, eski gelenekler ile ahlaki cesaret ihtiyacı arasında sıkışmış bir adamı temsil eder.

Oroz

Oroz, Zuurakan'ın ikinci eşidir ve romandaki en karmaşık erkek karakterlerden biridir. Tekebay'ın aksine ilk ortaya çıktığında kendine güvenen, cesur ve koruyucu bir figür olarak görünür. Zuurakan'ı tehlikeden kurtarır ve aşk ile sadakat üzerine tutkulu sözler söyler. Ancak hikâye ilerledikçe gerçek doğası giderek daha net ortaya çıkar. Oroz; gurur, kıskançlık ve açgözlülük tarafından şekillendirilmiştir. Kumar ve riskli davranışlara yönelmesi, evliliklerindeki güveni yavaş yavaş yok eder. Oroz karakteri aracılığıyla

roman, çekicilik ve gücün ahlaki zayıflıkları gizleyebileceğini gösterir. Onun Zuurakan ile ilişkisi çekim ve güven duygusundan ihanet ve çöküşe doğru ilerler.

Karizmatik Oroz son derece karizmatik ve ikna edicidir. Zuurakan'a yaklaştığında kendinden emin ve duygusal açıdan yoğun bir şekilde konuşur. Onun güvenini ve affını kazanmak için sözleri ustalıklı kullanır. Cesur kişiliği ve fiziksel varlığı, özellikle Zuurakan'ın Tekebay ile yaşadığı acı deneyimlerden sonra onu güçlü ve güvenilir biri gibi gösterir. Kendini onu koruyabilecek ve istikrar sağlayabilecek bir erkek olarak sunar. Bu çekicilik, Zuurakan'ın şüphelerine rağmen onun kalbini kazanmasını sağlar. Ancak bu karizma çift taraflıdır: Başta onu etkileyip güven verirken, daha sonra bir manipülasyon ve kontrol aracına dönüşür.

Kıskanç Kıskançlık Oroz'un davranışlarını güçlü biçimde etkiler. Zuurakan başka erkeklerden bahsettiğinde ya da yaşamlarında değişiklik önerdiğinde şüpheye kapılır. Küçük yorumlar bile onun sahiplenici duygularını harekete geçirir. Rakipler hayal eder ve mantıktan çok duygularıyla tepki verir. Bu kıskançlık yalnızca sevgiden değil, kontrol etme arzusundan da kaynaklanır. Onun hayatında tek otorite olmak ister. Güvensizliği arttıkça, ilişkilerindeki güven zayıflar ve gerilim büyür. Kıskançlığı sonunda saldırganlığa, kumara ve düşüncesiz kararlara yol açarak onun güven veren dış görünüşünün altındaki kırılganlığı ortaya çıkarır.

Düşüncesiz Oroz'un düşüncesizliği kumar ve içki alışkanlıklarıyla belirginleşir. Evin içine tehlikeli adamlar getirir ve sonuçlarını düşünmeden büyük paralar riske atar. Kendini cesur ve başarılı kanıtlama isteği onu sorumsuz davranışlara iter. Zuurakan'ın endişelerini görmezden gelir ve istikrar yerine heyecanı seçer. Bu dürtüsel davranış, onun disiplin ve öngörü eksikliğini gösterir. Düşüncesizliğinin doruk noktası, Zuurakan'ı bir kumar oyununda bahis konusu yapmasıdır; onu adeta bir mal gibi görür. Bu anda sorumsuzluğu ahlaki bir çöküşe dönüşür ve evliliklerinin temelini yıkar.

Bencil Oroz çoğu zaman Zuurakan'ın onurundan çok kendi gururunu ve itibarını önemser. Diğer erkeklerden takdir görmek ister ve eşinin güvenini kaybetmekten çok aşağılanmaktan korkar. Kararları ortaklık duygusundan ziyade egosu tarafından yönlendirilir. Zuurakan'ı sevdiğini iddia etse bile, davranışları onun için en önemli şeyin kendi imajı olduğunu gösterir. Onu bir kumar oyununda ortaya koyması, kadını kişisel hırsı için bir nesneye indirger. Bu bencillik sonunda ayrılığa yol açar. Oroz karakteri aracılığıyla roman, bencil davranışların sevgiyi ihanete dönüştürebileceğini ve ilişkileri yok edebileceğini gösterir.

Buken

Buken, Zuurakan'ın hizmet ettiği zengin ailenin hanımıdır. Serkebay'ın eşi olarak ev içinde mutlak otoriteye sahiptir ve bu gücü hiçbir merhamet göstermeden kullanır. Geleneksel elit otoritenin sert ve baskıcı yüzünü temsil eder. Zuurakan'a yaptığı muamele, feodal toplumun derin eşitsizliğini ve vahşetini yansıtır. Buken yalnızca fiziksel şiddet uygulayan biri değildir; aynı zamanda manipülatif bir karakterdir. Batıl inançları, sahte nezaketi ve sosyal etkisini kullanarak kontrolü elinde tutar. Onun karakteri aracılığıyla roman, ayrıcalıklı sınıfa mensup kadınların bile başka kadınlar üzerinde baskı aracı hâline gelebileceğini ve böylece adaletsizliği ortadan kaldırmak yerine yeniden üretebileceğini gösterir.

Acımasız Buken, Zuurakan'a ve diğer hizmetçilere karşı açıkça acımasızdır. Onları aşağılar, küçük düşürür ve döver; işçi olarak değil, aşağı birer varlık gibi görür. Onun acımasızlığı arada sırada ortaya çıkan bir durum değil, evin günlük atmosferini belirleyen sürekli bir tutumdur. Fiziksel şiddeti bir disiplin aracı, duygusal istismarı ise bir kontrol yöntemi olarak kullanır. Zuurakan geri dönüp cezayı kabul etse bile Buken affetmez. Onun acımasızlığının sınırı yoktur ve otoritesi her sorgulandığında daha da artar. Bu karakter aracılığıyla roman, kontrolsüz gücün çoğu zaman nasıl vahşete dönüştüğünü gösterir.

Manipülatif Buken son derece manipülatiftir. Gerçek niyetlerini sakın sözlerin ve sahte bir iyiliğin arkasına gizlemeyi iyi bilir. Zuurakan geri döndüğünde onu affetmiş gibi davranır, ancak gizlice intikam planları yapar. Tekebay'ı korku ve ikna yoluyla etkiler, onu tam olarak anlamadığı eylemlere sürükler. Planlarını meşrulaştırmak için batıl inançları, rüyaları ve ritüelleri kullanır; böylece yaptıklarını geleneksel bir çerçeveye yerleştirir. Manipülasyonu, açık bir saldırganlık göstermeden güç sahibi olmasını sağlar. Bu

hesaplı davranış onu doğrudan şiddet uygulayan birinden daha tehlikeli kılar, çünkü onun zulmü planlı ve maskelenmiştir.

Otoriter Buken ev içinde mutlak bir otoriteyle hükmeder. Hizmetçilerden, eşinden ve hatta diğer akrabalarından tam itaat bekler. Kimse ona açıkça karşı çıkmaya cesaret edemez ve kararları yurt içindeki günlük yaşamı belirler. Onun otoritesi saygıdan çok korkuya, sosyal statüye ve geleneğe dayanır. Konumunu, hiyerarşiyi pekiştirmek ve kendisine meydan okuyanları cezalandırmak için kullanır. Zuurakan karşı çıktığında bunu kendi gücüne yönelik bir tehdit olarak görür ve sert tepki verir. Onun otoriter doğası, eski feodal düzenin katı yapısını yansıtır; bu düzen baskı ve sindirme yoluyla ayakta tutulur.

İntikamcı Buken'in intikamcı karakteri onun en yıkıcı özelliklerinden biridir. Hakaretleri ve direnişi unutmaz; kendisine karşı çıkanlardan intikam almak için planlar yapar. Zuurakan kaçıp daha sonra geri döndüğünde, bir hizmetçinin kendisine karşı gelmesini kabul edemez. Doğru zamanı sabırla bekler ve "tedavi" adı altında gizlenmiş bir saldırı bile organize eder. Onun intikam arzusu, akıldan ve merhametten daha güçlüdür. Bu intikamcılık, kırılmış gururunu ve kontrolü kaybetme korkusunu ortaya çıkarır. Buken aracılığıyla roman, kişisel nefretin nasıl toplumsal baskının bir aracına dönüşebileceğini gösterir.

TEMALAR

Ataerkillik: Kadınların Özgürleşmesine Karşı Şiddet

Kadınların özgürleşmesine karşı şiddet, romanda en rahatsız edici ve tekrar eden temalardan biridir. Kadınlar geleneksel rollerini reddedip özgürlük, eğitim ve kamusal alanda söz hakkı aramaya başladıkça, kabul edilmek yerine çoğu zaman vahşi fiziksel saldırılarla karşılaşır. Hikâye, ataerkillik sistemin gücü gönüllü olarak bırakmadığını; bunun yerine kadınları yeniden itaate zorlamak için şiddeti bir araç olarak kullandığını açık biçimde gösterir.

Zuurakan, sessiz kalmayı ve itaat etmeyi reddettiği için defalarca saldırıya uğrar. Bay ailesinin evinden kaçtıktan sonra, Buken tarafından gönderilen erkekler tarafından yurt içinde saldırıya uğrar. Bu şiddet önceden planlanmıştır ve "tedavi" adı altında gizlenerek sunulur; böylece gelenek, bağımsızlığını ilan eden bir kadına karşı uygulanan şiddeti meşrulaştırmanın bir yolu hâline gelir.

Batiyna ise çok daha doğrudan siyasi şiddetle karşı karşıya kalır. Aktif bir Sovyet temsilcisi olduktan, kamu toplantılarında konuşmaya başladıktan, güçlü erkeklerle yüzleşip istismara uğrayan kadınlar için adalet talep ettikten sonra, bir dağ yolunda pusuya düşürülür, bayılana kadar dövülür ve ölüme terk edilir. Bu saldırı, onun çalışmalarını durdurmak ve giderek artan etkisini susturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Anarhon'un öldürülmesi bu temanın en trajik ifadesidir. Kadın delegelerle birlikte seyahat etmiş, kamusal hayata katılmış ve yeni özgürlükleri benimsemiş olan Anarhon, kadınların değişen rolünün bir sembolüne dönüşür. Ancak bu dönüşüm ölümcül bir direnişi tetikler. Kopylova hastaneye büyük bir üzüntüyle girerek Anarhon'un öldürüldüğünü bildirdiğinde, bu haber eski düzenin kadınların geleneksel sınırları aşmasına nasıl şiddetle tepki verdiğini ortaya koyar. Onun ölümü tekil bir trajedi değil, eski düzen ile yeni toplumsal düzen arasındaki daha geniş çatışmanın bir göstergesidir. Güç kaybetmekten korkanlar, değişimi korku ve kan yoluyla durdurmaya çalışır.

Örnek Sahne: Anarhon'un öldürülmesi bu temanın en çarpıcı örneklerinden biridir. Diğer kadın delegelerle birlikte seyahat etmiş, kamusal yaşama katılmış ve yeni özgürlükleri benimsemiş olduktan sonra, kadınların değişen rolünün bir sembolüne dönüşür. Ancak bu dönüşüm ölümcül bir direnişi tetikler. Kopylova hastaneye büyük bir üzüntüyle girerek Anarhon'un öldürüldüğünü bildirdiğinde, bu haber eski düzenin kadınların geleneksel sınırları aşmasına nasıl şiddetle tepki verdiğini ortaya koyar. Onun ölümü tekil bir trajedi değil, daha geniş toplumsal çatışmanın bir göstergesidir. Güç kaybetmekten korkanlar, değişimi korku ve kan yoluyla durdurmaya çalışır.

Anarhon'un anma töreninde Batiyna, şiddet ve baskıya karşı tutkulu bir konuşma yaparak yasını kararlılığa dönüştürür. Bu an, toplumsal dönüşümün acı bedelini açıkça gösterir: ilerleme gerçektir, ancak bu ilerleme ancak acı, fedakârlık ve tehlikeye rağmen devam etme cesaretiyle mümkündür.

Toplumsal Cinsiyet

1) Kadınların Savunmasızlığı

Roman, yoksulluk, ataerkil otorite ve değişen güç yapılarıyla şekillenmiş bir toplumda yaşayan kadınların derin savunmasızlığını ortaya koyar. Kadınlar çoğu zaman korumasız bırakılır; onları koruyabilecek ya da koruması gereken erkeklerle bağımlı hâle getirilir ve bu erkekler kimi zaman onları yüzüstü bırakır ya da onlara ihanet eder. Böylece kadınlar şiddete, aldatılmaya ve sömürüye açık hâle gelir. Bu savunmasızlık bir zayıflık göstergesi değil; onları çevreleyen eşitsiz toplumsal koşulların bir sonucudur.

Zuurakan'ın hayatı bu savunmasızlığı açık biçimde yansıtır. Bir hizmetçi olarak hiçbir yasal hakkı yoktur ve istismara karşı korunmaz. Kocasını Tekebay onu savunamayacak kadar zayıftır ve bu durum onu ev içindeki acımasızlığa karşı korumasız bırakır. Kaçtıktan sonra ise dış dünyada daha da savunmasız hâle gelir. Tüccarlar onu bir mal gibi görür, onun üzerinde kumar oynar ve geleceğini kontrol etmeye çalışır. Cesaretine rağmen, tek başına bir kadın olması onu sürekli bir sömürü hedefi hâline getirir.

Batiyna, sosyal statü açısından daha güçlü olmasına rağmen yine de savunmasızdır. Kadın hakları için yürüttüğü çalışmalar onu tehlikeye atar ve yolda şiddetli bir saldırıya uğrar. Anarhon'un öldürülmesi, yeni yasalarla desteklense bile kadınların ne kadar savunmasız kaldığını daha da açık biçimde gösterir. Kaçırılıp dumanlı bir çukura saklanan Çolpon ise zorla evlendirmeye karşı hiçbir gücü olmayan genç kızların en uç savunmasızlığını temsil eder.

Bununla birlikte roman, savunmasızlığı kalıcı bir çaresizlik olarak sunmaz. Kadınlar bu savunmasız koşullara karşı direnç, mücadele ve dayanışma ile karşılık verirler. Zuurakan kurban olmayı reddeder, Batiyna kamusal alanda koruma için mücadele eder ve diğer kadınlar birbirlerini desteklemeye başlar. Bu karşıtlıklar aracılığıyla roman, hem kadınların karşılaştığı tehlikeleri hem de bu tehlikelere karşı mücadele etme kapasitelerini vurgular. Savunmasızlık, dönüşümün başlangıç noktası hâline gelir ve toplumsal ve hukuki değişimin neden acil olduğunu gösterir.

Örnek Sahne: Zorla kaçırıldıktan sonra Çolpon, Şaymerden'in karısı tarafından dumanlı bir depo çukurunun içine saklanır ve burada neredeyse boğulma noktasına gelir. Polis onu nihayet bulduğunda neredeyse hayatta değildir ve büyükbaba Bayterek, öldüğünü sanarak derin bir umutsuzlukla yıkılır.

Bu sahne, adaletsiz bir toplumsal düzen içinde kadınların ve kız çocuklarının maruz kaldığı aşırı savunmasızlığı ortaya koyar. Çolpon'un direnme ya da kendini koruma imkânı yoktur; zorla götürülür ve bir mal gibi muamele görür. Aynı zamanda sahne, değişimin başlangıcını da gösterir; Sovyet otoritesi devreye girer ve sorumlular tutuklanır. Çolpon'un yaşadığı acı ve kurtuluşu aracılığıyla roman, kadınların karşılaştığı adaletsizliği ve yasal koruma ile toplumsal dönüşümün acil gerekliliğini ortaya koyar.

2) Kadınların Onur Mücadelesi

Roman, kadınların onur mücadelesini hem kişisel acılar hem de toplumsal direniş üzerinden merkezî ve sürekli bir tema olarak sunar. Zuurakan'ın yaşamı, geleneksel otorite altında yaşayan birçok kırsal kadının karşı karşıya kaldığı sert gerçekliği yansıtır. Bay ailesinin evinde o bir insan olarak değil, karşılığı ödenmeyen bir emek gücü olarak görülür; hakaretlere ve fiziksel şiddete maruz kalır. Onuru sürekli saldırı altındadır, ancak tamamen teslim olmaz. Atları çalıp dağlara kaçması yalnızca bir kaçış değil, aynı zamanda artık aşağılanmayı kabul etmeyeceğinin ilanıdır. Daha sonra tüccarlar tarafından kandırıldığında ve Oroz tarafından ihanete uğradığında bile sonunda "mal" gibi muamele görmeyi reddeder. Kumar masasında kaybedildikten sonra oradan uzaklaşma kararı, onun için onurun güvenlikten ya da bağımlılıktan daha önemli olduğunu gösterir.

Batiyna'nın mücadelesi ise farklı ama bağlantılı bir çizgide ilerler. O, başlangıçta zorla evlilik ve yoksulluk içinde sıkışmış, ataerkil beklentiler tarafından susturulmuş genç bir kadındır. Ancak Sovyet siyasal yaşamıyla temas ettikçe eğitim ve özgüven kazanır. Kongrelerde konuşarak ve köy elitleriyle yüzleşerek yalnızca kendisi için değil, tüm kadınlar için tanınma talep eder. Onun mücadelesi yalnızca kişisel hayatta kalma ile sınırlı değildir; kadın hakları ve yasal koruma için kamusal bir savunmaya dönüşür.

Roman, her iki karakter aracılığıyla onurun doğuştan verilen bir şey olmadığını, aksine kazanılması ve savunulması gerektiğini ileri sürer. Fiziksel direnç, kamusal konuşma ya da ahlaki cesaret yoluyla kadınlar, çoğu zaman varlıkları inkâr edilen bir toplumda insanlıklarını ortaya koyarlar. Onların

mücadelesi, kadınların sessizlik ve boyun eğmeden çıkarak ses, bağımsızlık ve saygı alanına geçişini simgeler.

Örnek Sahne: Oroz'un sarhoş ve çaresiz olduğu bir kumar oyununda, Zuurakan'ı adeta bir mal gibi ortaya koyması bu mücadelenin çarpıcı bir örneğidir. Erkekler onu bahis nesnesi olarak görüp gülerken, Zuurakan tüm yaşadıklarına rağmen hâlâ bir nesneye indirgenebildiğini fark eder. Ancak bu aşağılayıcı anda çöküp susmaz; şiddetle tepki verir. Kumar masasını altüst eder, kilimi çekip oyuncuları yere savurur ve arkasına bakmadan Oroz'un üzerinden geçerek oradan uzaklaşır.

Bu an, onun onur mücadelesini açıkça ortaya koyar. Mülkiyet olmayı reddeder, aşağılanmayı alenen kabul etmez ve belirsizliği aşağılanmaya tercih eder. Bu eylem onu bir mağdurdan karar veren bir özneye dönüştürür ve onurun cesaret ve özsaygı yoluyla savunulduğunu gösterir.

Çatışma: Gelenek ile Sovyet Reformu Arasındaki Çatışma

Geleneksel otorite ile Sovyet reformu arasındaki çatışma, romandaki en temel gerilimlerden biridir. Eski düzen; zengin toprak sahibi bay aileleri, ataerkil gelenekler, görücü usulü ve zorla evlilikler, başlık parası ve erkek yaşlıların sorgulanamaz otoritesiyle temsil edilir. Bu sistemde kadınların kocalarına itaat etmesi, zengin ailelere hizmet etmesi ve kamusal alanda sessiz kalması beklenir. Zuurakan'ın çalıştığı evde yaşadığı acılar, geleneğin nasıl bir kontrol aracına dönüşebildiğini gösterir. Fiziksel ceza, batıl inançlar ve katı hiyerarşi, Serkebay ve Buken gibi elitlerin egemenliğini sürdürür. Gelenek, yazılı olmayan bir yasa gibi işlev görür ve bireysel özgürlüğe çok az alan bırakır.

Buna karşılık Sovyet reformu, eşitlik ve kadın haklarını teşvik eden yeni hukukî ilkeler getirir. Batiyna'nın bir temsilci olarak yürüttüğü çalışmalar aracılığıyla roman, erkeklerin atlarından inmesinin istendiği ve kadınların öne çıkıp konuşmaya davet edildiği kamusal toplantıları gösterir. Yeni yasalar, kız kaçırma, çok eşlilik ve zorla evlilik gibi uygulamalara meydan okur. Çolpon'un kurtarılması, devlet otoritesinin bir zamanlar gelenek ve sessizlik tarafından korunan özel aile meselelerine müdahale etmeye başladığını gösterir.

Ancak bu dönüşüm kolay değildir ve yoğun tartışmalarla karşılaşır. Birçok erkek buna düşmanca tepki verir; kadın delegeleri alaya alır ve kadınların liderlik pozisyonlarını yerleşik normlara tehdit olarak görür. Hukukî yapılar değişse bile toplumsal tutumlar direnç göstermeye devam eder. Etkili kişiler, itibarlarını korumak ve suçlarını gizlemek için yasayı manipüle etmeye çalışır.

Bu karşıt güçler aracılığıyla roman, uzun süredir devam eden geleneklerin devrimci reformlarla çarpıştığı, böylece günlük yaşamda hem yeni olanakların hem de derin çatışmaların ortaya çıktığı bir dönüşüm toplumunu tasvir eder.

Örnek Sahne: Batiyna Sovyet temsilcisi olarak geldiğinde erkekler geleneksel otorite gösterisiyle at üzerinde oturmaktadır, kadınlar ise arkada sessizce durmaktadır. Batiyna erkeklere atlarından inmelerini emreder ve kadınları öne çıkıp konuşmaya davet eder. Bu basit eylem yerleşik hiyerarşiyi sarsar. Erkekler şaşkınlık ve bastırılmış bir hoşnutsuzlukla tepki verir, ancak emre uyarlar.

Bu anda iki sistem doğrudan karşı karşıya gelir: erkekleri kadınların üstünde konumlandıran eski gelenek ve eşitlik talep eden yeni hukuk. Konumların fiziksel olarak değiştirilmesi, köyde yaşanan daha geniş toplumsal dönüşümün sembolü hâline gelir.

Güç: Otoriteyi Kötüye Kullanma

Roman, ister geleneksel ister Sovyet kaynaklı olsun, otoritenin adalet yerine kişisel çıkar için kullanıldığında nasıl acımasız ve haksız bir güce dönüşebileceğini gösterir. Buken ve Serkebay gibi karakterler, servet, statü ve korkuya dayanan eski güç biçimini temsil eder. Onların evinde otorite, sindirme, aşağılanma ve şiddet yoluyla sürdürülür. Buken batıl inançları ve manipülasyonu kendi eylemlerini meşrulaştırmak için kullanırken, Serkebay eleştirileri susturmak için nüfuzuna ve itibarına dayanır. Onların gücü adalete değil kontrole dayanır ve bu düzenin altında kalanlar korunmasız bir şekilde acı çeker.

Ancak roman, otorite kötüye kullanımının yalnızca eski düzenle sınırlı olmadığını da gösterir. Bir Sovyet güvenlik görevlisi olan Barskan, yeni tür bir gücün de kötüye kullanılabileceğini temsil eder. Ailesi ve kardeşi Çolpon'un kaçırılması ve saklanması suçlamasıyla tutuklandığında, o gerçeği ya da adaleti aramaz. Bunun yerine konumunu kullanarak onların serbest bırakılmasını talep eder. Temirbolotov'u tehdit eder; Moskova'ya şikâyet edeceğini ve ailesini korumak için daha yüksek siyasi bağlantılar kullana-

cağını söyler. Barskan'ın tepkisi, aile bağılılığı ve kişisel gururun resmî sorumluluğu nasıl bozabileceğini gösterir.

Temirbolotov'un bu baskıya boyun eğmemesi, yeni sistem içindeki gerilimi ortaya koyar. Hukuk zayıfları korumak için vardır; ancak sistem içindeki bireyler yine de gücü kişisel çıkarları için kullanmaya çalışabilir. Bu karşıt figürler aracılığıyla roman, otorite dürüstlikle yönlendirilmediği sürece her sistemde adaletsizliğin ortaya çıkabileceğini gösterir. Gerçek adalet yalnızca yasalara değil, o yasaları uygulayanların ahlaki gücüne de bağlıdır.

Örnek Sahne: Zengin ailenin hanımı Buken, Zuurakan için sözde bir "tedavi" organize eder. Sözde bir şefkat gösterisi altında, gizlice birkaç erkeğin yurt içinde Zuurakan'ı yakalamasını ayarlar. Bu eylem bir ritüel tedavi gibi sunulur, ancak gerçekte gelenek kisvesi altında gizlenmiş bir ceza ve intikamdır. Tekebay yakınlarda korku içinde ve çaresizce dururken, Buken durumu doğrudan şiddet uygulamadan kontrol eder.

Bu sahne, otoritenin nasıl gelenek ve toplumsal statü arkasına saklanarak acımasızlığını gizleyebileceğini gösterir. Buken Zuurakan'a doğrudan vurmak zorunda değildir; onun gücü başkalarını yönlendirme ve anlatıyı şekillendirme yetisindedir. Şiddet "gelenek" olarak meşrulaştırılır, bu da direnişi daha da zorlaştırır. Bu an, korku ve sessizlik tarafından korunan kontrolsüz otoritenin ne kadar tehlikeli olabileceğini ortaya koyar.